

ДРАГАН НИКОЛИЋ (1943-2016), БЕОГРАДСКИ „ПОСЛЕДЊИ ВЕЛИКИ” И ЈЕДАН БОЉИ СВЕТ КОЈИ ЈЕ ОТИШАО С ЊИМ

Таква светиљка да будем

„Ни данас не знам шта подразумева тај појам. Шта је то звезда? Како се то постаје? Вероватно је то у свести других људи. Себи стварно никада нисам дозволио луксуз да мислим да сам звезда, ни да сам најбољи, или на било који начин велики. Верујем да се нико неће увредити ако ово кажем: мислим да је то својство будала – веровати да си неко други”

Пише: Мишо Вујовић

Све ово данас било је нестварно и далеко. И рат и оно горе од њега. После рата. И деца чувара комунизма и њихови потомци еволуирали из црвене буржоазије у новокомпоновану елиту и богатуне, моћне и осине. Све се променило осим УДБЕ и синдиката. Они и данас „штепају” али се не зна за кога!? Нисмо ни слутили да ћемо посрћући грлом у јагоде постати скупљачи перја на депонији транзиције у коју нас камионције, на каросерији, певајући „Све што желим у овом тренутку...”, одвозе до сивог дома, где нас дочекују тужни музиканти с Бурдушом без отаџбине, а у ћошку отписани

смишљају нову акцију против злогласног Кригера... Било је то време више од игре, више од безбрижног детињства, време малих туговања и великих радости, време које је изнедрило великане спортске, музичке, филмске, позоришне сцене. Време које је имало узоре калдрме, кафане, филма, ринга, микрофона... Било је то време оригинала, истинских идола, шмекера, шармантних „битанги” у светлим траперицама и с битлис фризурама, набилдованих бомбардера меког срца, утегнутих риба намирисаних неукротовошћу живота, једрих домаћица с дубоким деколтеима у колоритним шлафроцима, било је то нестварно време калдрме с уличним палатама правде и судницама.

И поред једне телевизије и једног јединственог мишљења (неки су гунђали испод гласа, по директиви, као мамац за скривене непријатеље), имали смо садржајне ваншколске несташлуке...

Од скривања бицикла љубавнику комшинице с четвртог спрата до новчаница бачених на тротоар и везаних танким риболовачким најлоном који бисмо повлачили приликом сваког сагињања да их неко дохвати. Обожавали смо да гарбитом у улазу прослављамо забрањене празнике, што је изазивало велике детонације, да канапом вежемо двоје комшијских врата а затим да оба звона заглавимо чачкалицама, да колективно бежимо са часова када је гостовала „Звезда” и да се на северној трибини провлачимо кроз танки отвор за продају карата... И увек смо били сложни и јединствени и није било цинкароша, иако је мрчени Коста, као старији и искуснији човек, увек тврдио да су шпијуни код нас сваке године добро рађали.

„Боље но кртола и пасуљ заједно”, волео је да каже.

Али ми смо били сложни – све до појаве *Отписаних*. Они су нам начели јединство, а било је и поломљених носева. Камен спотицања био је Прле. Око Тихог, ког смо сматрали нашим Бјелопавлићем, нико се није ломио. Прле је на крају, до данас, (п)остао мој кум Ратко, најбољи од свих нас, борац против клептоманске приватизације, који још, донхикотовски, и данас, жилаво покушава да одбрани остатке које нису појели Шојићи, како ову пустош иза нас назива доктор Павле П., најбољи никшићки интерниста.

То време лепих успомена сажето је у једном Човеку – Драгану Гаги Николићу. Прича о Гаги Николићу је прича о једном времену које, са још понеким преосталим мајстором живота, полако одлази у амнезивно-трансформишућу категорију звану Историја.

ДА НИСАМ УПИСАО ГЛУМУ...

Гага, својим маестралним улогама, није постао само поп икона тог времена, како се то ових дана провлачи по штампи, већ много више од тога. Био је ретка појава у својој бранши: маестралан глумац, скроман и ненаметљив човек, с потпуним одсуством аутомаркетинга и нарцисоидности (неодвојивих од примарног заната), велики центлмен широког срца и увек отвореног новчаника, отмени боем, емотивни господин ког лако гане туђа невоља, звездаш, Црвенокрсташ, Београђанин и Србин и патриота. Гага је био пример каквих одавно нема. Играо је већином урбане типове, жестоке момке, хероје београдске калдрме, али је, у суштини, као човек био нешто сасвим друго.

У приватном животу није био ни налик на Прлета, Џимија Барку, Флојда, Попаја, Уркета, Стива... Феномен Гагине глумачке трансформације али и печат његовог суштинског бића јесте то што је успео да свим тим маргиналцима удахне душу, да их оплемени и просветли дајући им део себе, правећи тако ликове правдољубивих бунтовника или поносних битанги с маргине живота. Као фајтер који се мало бавио и боксом, окусио чари калдрме али без деликвентских интервала, узимао је од свих оно најбоље. Улица је у то време имала своја правила – законе, принципе, хијерархију... јаче и ефектније него многе савремене институције, данас, нажалост, деформисане оном прећутаном али доминантнијом страном транзиције.

„Имао сам срећу да сам све што ми је ускраћено у животу одиграо на филму. Имао сам кућно и грађанско васпитање, али сам умео да осетим мирисе улице и разне изазове. Да нисам уписао глуму, отишао бих у Париз и ко зна шта би са мном било. У животу сам играо урбане типове, десперадосе са душом, али антихероје, осим можда Прлета, који је после рата могао да буде обезбеђење неком политичару...” – присећао се својевремено Гага, правећи паралелу да свако време има своје јунаке:

„И сад се најежим када се сетим филма Јоце Јовановића ,Млад, леп као ружа', који први говори о спрези полиције и криминала, када ја на крају филма као криминалац кажем: ,Ја сам ваша будућност'.”

Карактер овог најшмекерскијег Београђанина илуструје и његов животни мото, исписан на шпици првог филма у ком је играо – за нове нараштаје, за актуелни тренутак, вероватно апсурдан, али који само потврђује његову стамену личност и постулате на којима је одрастао:

„И кад будем мртав и бео, ја бих ипак хтео каква-таква светиљка да будем.”

Урбан и савремен, био је дубоко традиционалан, следећи мото својих предака који су живели за судњи дан, да не обрукају претке и не осрамоте потомке, о чему сведочи још један Николићев животни став:

„Да покушаш да прођеш кроз живот, ако је могуће, да се не испрљаш. И ако се деси да се испрљаш, да покушаш да се не обрукаш.”

У ОДЈЕКУ РАТОВА

Драган Николић није постао само светиљка, израстао је у голем светионик бацајући просветљујуће снопове на ону лепшу и отменију стазу уметности и живота. Стазу којом се теже иде, али се на њој дуже траје. О њему као глумцу, о његовим улогама, готово да се нема шта више рећи. Све је речено и написано још за његовог живота. И струка и публика и појединци и институције и знани и незнани и добронамерни и циници, били су јединствени у оцени да је у свом послу био најбољи међу најбољима. Свака улога била је

„рођена” за њега.

Међутим, Драган Николић није волео излог. Чак ни кафански. Чувао је своју интиму, своје пријатеље, познанике из „Талије”, „Потковице” и осталих београдских кафана.

Први пут сам, захваљујући доајену српске фотографије, Милету Јелесијевићу, свог идола из детињства упознао у Росама, деведесетих, где сам се управо спустио са херцеговачког фронта. Боро Глоговац, возач пуковника Новице Гушића, довезао је тада мене, како бих напоскон летовао са породицом у Херцег Новом, а у повратку је требало Милета, тада стационираног у Росама, да одвезе на невесињски фронт. Сећам се скоро сваког детаља. Гага, преплануо, у белим бермудама и пругастој морнарској мајици, опуштен, с понеком гримасом, пажљиво је слушао причу о хоџи из села Дујмовићи у подножју Трескавице и његовој преданости исламу, да је чак и штапове за пасуљ и парадајз офарбао у зелено, као и целу кућу и окућницу.

„Можда се само маркирао да га Алах боље види одозго”, кроз осмех је коментарисао овај живописни детаљ о сеоском хоџи и његовом вилајету.

Пили смо лагано, на обали, непосредно испод његове куће. Миле је донео неку егзотичну италијанску вотку са поморанџом, коју смо заливали пивом. Гага је пио лозу и слушао наклапања два ратна извештача у малиганском надахнућу. Пажљиво је пратио приче из рата, који још и данас траје негде у нама, како је говорио један чувени редитељ партизанских филмова. Претежно је ћутао, припаљујући једну за другом цигарете „милбора” („марлборо” који је ноћу, из Зеленике, глисерима шверцован у Италију). Распитивао се скоро стидљиво шта се дешава у Херцеговини? Да ли је истина да је између Младића и Караџића јаз толико дубок и непремостив!? Помињали смо и команданта „Тигрова”, ког је ценио као патриоту и храброг човека.

Поздравили смо се са Милетом, пожелели му срећан пут преко Луштице за Херцеговину, а ми смо, барком, препречили према Херцег Новом, на отварање филмског фестивала. Негде на средини залива подигли су се таласи. Седмогодишњег дечака у барци ухватила је паника. Почео је да плаче. Родитељи су безуспешно покушавали да га умире. Гага је устао и њему својственим широким осмехом пригрлио малишана, који је блажено спустио главу на његово раме.

ГОСПОДСТВО КОЈЕ ОБАВЕЗУЈЕ

Миле се, данас, присећа Гагиних почетака и једног од првих интервјуа за *Илустровану политику*, прве насловне стране у време снимања филма *Кад будем мртав и бео*, дружења на Ади Циганлији, рибарења на Росама, вожњи Гагиним брзим чамцем по Сави, дугим и надахнутим седељкама:

„У време снимања филма *Кад будем мртав и бео*, отишли смо до ромског насеља на Карабурми. Када смо се појавили, настала је колективна хистерија. Такво обожавање у животу нисам видео. Као да је стигао краљ Рома с божићним даровима. Сцена за Фелинија! Настаје грљење, вуку га у своје уцерице. Деца вриште од радости, кучићи скачу уз њега, лижу му стопала... Он се понашао као да је ту рођен, спонтано, подизао је и бацао увис дечаке, миловао их, шалио се да је и он њихов. И он их је заиста волео.”

Миле Јелесијевић, ратни извештач, фоторепортер, писац, авантуриста, пасионирани љубитељ београдских кафана, иако на измаку седме деценије и данас не посустаје да ствара у свом атељеу, да на платно претаче свој бурни и богати живот, надограђен уметничком имагинацијом.

Имао сам ту срећу да, у још неколико наврата, у „Потковици”, седим са Драганом Николићем. Зрачио је елеганцијом Алена Делона, ставом Роберта де Нира, лежерношћу Павла Вујисића. Ипак, био је свој и посебан, конфекцијски, стилски, физички, ментално и духовно, елегантан.

Тог јутра, када је Гага већ у некој небеској крчми, пио прву јутарњу кафу са два човека која је несебично волео, братом Мирославом и Бором Тодоровићем, у празну „Потковицу” стиже прослављени београдски адвокат Бранислав Тапушковић.

„Гага је заиста био велики господин. Каваљер, скроман и непретенциозан. Велики друг и пријатељ. Стамена громада у сваком погледу”, видно узнемирен, евоцира успомене на свог пријатеља смерни и добродушни Тале, док одливамо по кап лозе за душу човека који је волео људе, бежао од гламура и славе, отмено патио, не само што се заборављају и нестају култне београдске кафане у којима је растао, већ што људи све више затварају срца. Та отуђеност отерала га је из Париза, где је већ био постао филмска и позоришна звезда. Играо је са Маријом Шнајдер, Ерландом Јозефсоном, Алидом Вали, Катрин Денев...

У изјави за *Недељник*, који је цело издање посветио овом великану, Милена Дравић се присећа да је Гага, једног јутра, ничим изазван, кратко пресекао:

„Дај да се враћамо, доста је... А то ,доста је' није имало везе с неким испуштеним ангажманом, разочарањем, сукобом с режисером или екипом... Недостаје му друштво из Београда. Црвени крст. ,Атеље 212'. И вратимо се...”

О Гагиној љубави према свом граду и отаџбини сведочи и мало познат детаљ о понуди америчких продуцената Милени Дравић да игра у Холивуду. Цифра је била велика, услови фантастични, готово нестварни за наше прилике. Милена, на наговор супруга, игнорише понуду. Уз увећану цифру, у следећем кругу стиже и зелена карта за трајан боравак у Америци. Милена се двоуми, Гага одбија, с таквом лакоћом као када, у ситним сатима, тражи „три па једну”. Наравно, Милена га прати.

ЧОВЕК НИЈЕ ЗВЕЗДА

Последњих година омиљена дестинација Драгана Николића била је Врњачка Бања. Пре

четири година постао је заштитни знак Специјалне болнице „Меркур” у Врњачкој Бањи. Генерални директор те установе, Дејан Станојевић, присећа се дружења и сарадње са прослављеним глумцем:

„Ако би се увео синоним за господство и професионалност, то би свакако било име Драгана Николића. Он не само што је пленио шармом и одговорношћу, већ је имао много такта и стрпљења за грешке и неспретност других. Снимали смо, за спот, једну колективну сцену са особљем и, наравно, било је понављања, у недоглед. Врућина, звезда упекла, и док се остали поново ,упакују’, Гага лежерно чита новине. Ја се извињавам због несналажења проузрокованог највише тремом својих сарадника, а он подиже главу и преко наочара смејући се рече:

„Ма није то ништа, понављање је рутина. Али шта мислиш да усред снимања грешком сруше мост? Човек демонстрира како је довољно да скине капу, махне и — мост оде. Минери, мислећи да се снима, а јавка је била скидање капе, дигну мост у ваздух. И, онда, чекај месец дана да се сагради нова макета моста.”

Драган Николић је био један од последњих господствених београдских боема, тихи непретенциозни беседник, духовити саговорник, стрпљиви слушалац, ненаметљиво се распитивао за детаље који су га интересовали или негде додиривали.

„Био је заиста велики кавалер. Док је боравио у овде у Врњачкој Бањи, скоро сваке вечери седео је у нашем ресторану. Увек галантан, неоптерећен својом величином, потпуно атипичан међу својим колегама. Сада и ови глумчићи сниме пар сцена, онда их ви новинари још мало набилдујете, и намах постану звезде. Гага је одисао стаменошћу човека ослоњеног само на принципе и карактер. Волео је коцку, а то је велика страст. Ту страст за ризиком, тај порив и адреналински набој брилијантно описује велики познавалац људске природе Фјодор Достојевски. Али Гага је у једном тренутку рекао *Не!*

И то је био крај. То могу само људи са јаким карактером. Он чак није хтео да уђе у коцкарницу, а камоли да коцка. Невероватно је, такође, колико је он живео брзо, шта је све оставио иза себе, а истовремено је знао да ужива и густира живот. Ишли смо често на Мораву, седели сатима и пијуцкали. Волео је реку, показивао ми је фотографије чамца који је сам дизајнирао. Невероватна конструкција! Лађа као Нојева барка. Нажалост, није дочекао да га овог лета порине у реку”, са нескривеном дозом сете и туге прича о свом пријатељу Драган Станојевић, власник бањског ресторана „Сунце”, и сам познат по боемском животу.

Драган Николић, као и сви истински великани, себе није сматрао звездом:

„Ни данас не знам шта подразумева тај појам. Шта је то звезда? Како се то постаје? Вероватно је то у свести других људи. Себи стварно никада нисам дозволио луксуз да мислим да сам звезда, ни да сам најбољи, или на било који начин велики. Верујем да се нико неће увредити ако ово кажем: али мислим да је то својство будала – веровати да си неко други.”<

Принципи

Пример патриотизма Драгана Николића је и одбијање понуђене улоге у једном антисрпском високобуџетном филму у ком му је додељен лик суровог негативца. Упркос примамљивим условима, упркос преговорима у Скопљу и Бечу, флексибилности продуцената да га придобију за једну „афирмативну” екранизацију балканских индијанаца, Драган Николић је остао доследан себи и својим постулатима.

Зелена чоја као полиграф

Ретко је исповедао исходе дугих партија за столом прекривеним зеленом чојом. Људска природа се једино не скрива и тешко глуми за кафанским и коцкарским столом. Зелена чоја је једини полиграф који се не да преварити. Блефови у руци пале, али ту карактер пада или се потврђује...

(Извор: „СРБИЈА – Национална ревија”, Београд, број 54, 2016, www.nacionalnarevija.com)

Објављено: субота, 30. април 2016, 19:26h